

Handläggare
Julia Nyberg
Telefon: 08-50835509

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 3 oktober 2023

Svenska eller svenska som andraspråk på grundläggande nivå och gymnasial nivå för ukrainska medborgare

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att erbjuda kommunal vuxenutbildning till personer som är mottagna från Ukraina enligt massflyktsdirektivet i den omfattning som anges i 7 kap. 8 a § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att, i enlighet med detta tjänsteutlåtande, ge arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att bredda målgruppen för kommunal vuxenutbildning för personer från Ukraina som omfattas av massflyktsdirektivet.
3. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att överlämna tjänsteutlåtande och beslut till kommunstyrelsen.
4. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att arbetsmarknadsdirektören får besluta om att upphöra, justera respektive fortsätta erbjuda möjligheten till kommunal vuxenutbildning i enlighet med 7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning skulle upphöra att gälla eller ändras.
5. Arbetsmarknadsnämnden ger arbetsmarknadsdirektören möjlighet till vidaredelegering av samtliga beslut till avdelningschef eller ekonomichef.
6. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att justera paragrafen omedelbart.

Sammanfattning

Under våren 2023 har regeringen underlättat för kommuner att erbjuda kommunal vuxenutbildning i svenska (sfi) för personer från Ukraina som omfattas av massflyktsdirektivet. Kommunfullmäktige i Stockholms stad beslutade i enlighet med bestämmelsen att erbjuda sfi för ukrainska medborgare den 19 juni 2023 (KS 2023/693, § 17), enligt förslag från arbetsmarknadsnämnden (AMF 2023/390).

Regeringen har nu beslutat om en ny ändring i förordning (2011:1108) om vuxenutbildning som innebär att kommuner kan erbjuda personer som omfattas av massflyktsdirektivet utbildning i svenska eller svenska som andraspråk på grundläggande och gymnasial nivå inom komvux. Den nya bestämmelsen trädde i kraft den 30 augusti 2023.

Arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att Stockholms stads kommunala vuxenutbildning ska erbjuda svenska och svenska som andraspråk på grundläggande nivå och gymnasial nivå till ukrainska medborgare som bor i kommunen i enlighet med den nya lydelsen av paragrafen. Förvaltningen bedömer att nämnden kan ta emot målgruppen inom ordinarie verksamhet och budgetram.

För att arbetsmarknadsförvaltningen ska kunna hantera beslut om svenska och svenska som andraspråk för målgruppen vid förändringar föreslår förvaltningen att kommunfullmäktige ska ge arbetsmarknadsnämnden behörighet att besluta om att upphöra att erbjuda ukrainska medborgare rätt att delta i komvux, respektive att justera omfattningen av komvux för denna målgrupp, för det fall 7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning skulle upphöra att gälla eller ändras, eller vid eventuella framtida beslut av EU såvitt avser massflyktsdirektivet.

Förvaltningen föreslår att arbetsmarknadsnämnden ger arbetsmarknadsdirektören möjlighet att vidaredelegera beslut till avdelningschef och ekonomichef.

Arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att antagningsprocessen för ukrainska medborgare börjar gälla från 23 oktober 2023.

Bakgrund

Den 1 juni 2023 trädde en ny bestämmelse, 7 kap. 8 a §, i förordningen om vuxenutbildning (SFS 2023:222) i kraft. Bestämmelsen innebär att Sveriges kommuner kan erbjuda personer från Ukraina som har flytt från kriget kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi). Kommunfullmäktige i Stockholms stad beslutade i enlighet med bestämmelsen att erbjuda sfi för ukrainska medborgare den 19 juni 2023 (KS 2023/693, § 17). Beslutet utgick från ett förslag beslutat av arbetsmarknadsnämnden (AMF 2023/390).

Förordningens lydelse

Regeringen har därefter den 27 juli 2023 beslutat om en ny lydelse av 7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning (SFS 2023:518) som ska träda i kraft den 30 augusti 2023, och lyder enligt följande:

”En kommun får låta en person som avses i 1 § första stycket 2 lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. delta i en eller flera kurser i svenska eller svenska som andraspråk i kommunal vuxenutbildning och i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, om han eller hon uppfyller villkoren för att delta i utbildningen. Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare får dock erbjudas först från och med andra kalenderåret det år personen fyller 18 år”.

Målgruppen

En person som avses i 1 § första stycket 2 lagen om mottagande av asylsökande m.fl. är en utlänning som har ansökt om eller beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförd här i landet.

I 21 kap. 2, 3, 4 och 6 § i utlänningslagen regleras förutsättningarna för Migrationsverket att bevilja personer uppehållstillstånd med tillfälligt skydd för att genomföra EG-direktivet 2002/55/EG (massflyktsdirektivet) om tillfälligt skydd. Med anledning av kriget i Ukraina aktiverades EU:s massflyktsdirektiv genom ett beslut av rådet den 4 mars 2022.

Villkor för att delta i svenska och svenska som andraspråk på grundläggande nivå och gymnasial nivå

I 20 kap. 11 § skollagen regleras en vuxen persons rätt att delta i utbildning på *grundläggande* nivå. I paragrafen anges att en vuxen har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå från och med andra kalenderåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet
2. saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskola, och
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

I 20 kap. 19, 19 a och 19 b § skollagen regleras en vuxens rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå. Sammanfattningsvis finns en rätt för en vuxen som är behörig enligt 20 § att delta i utbildning på gymnasial nivå inom komvux i syfte att uppnå behörighet till högskoleutbildning eller yrkeshögskola.

I 20 kap. 20 § anges förutsättningarna för att behörighet till komvux på *gymnasial* nivå. I paragrafen anges att en vuxen är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå från och med andra kalenderåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och

4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket, men har slutfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

I förordningen om vuxenutbildning finns ytterligare bestämmelser om behörighet.

I 3 kap. 7 § förordningen om vuxenutbildning regleras vidare hur urval görs mellan sökande till gymnasial utbildning för det fall antal sökanden överstiger antal platser. Urvalet innebär att de som har störst behov av utbildning ska prioriteras i enlighet med en i paragrafen angiven ordning. Något urval ska emellertid inte göras i fråga om sådan kommunal vuxenutbildning som en sökande har rätt att delta i enligt 20 kap. 19, 19 a eller 19 b § skollagen.

Enligt den nya lydelsen av 7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning ska alltså följande förutsättningar vara uppfyllda för att en kommun får erbjuda den aktuella ukrainska flyktingen rätt att delta i svenska och svenska som andraspråk inom komvux:

1. Personen ska ha ansökt om eller fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt någon av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 och 6 § utlänningslagen och inte vara folkbokförd i landet,
2. Personen ska uppfylla villkoren för att delta i utbildningen som regleras i 20 kap. skollagen och förordningen om vuxenutbildning.

Befintliga strukturer för beslutsfattande

I arbetsmarknadsnämndens reglemente 5 § står ”Nämnden är styrelse för och handhar de uppgifter som enligt lag eller annan författning ankommer på kommunens styrelse för det offentliga skolväsendet för vuxna avseende kommunal vuxenutbildning (komvux) inklusive undervisning i svenska för invandrare (sfi) samt kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning.”

I arbetsmarknadsnämndens delegationsordning, daterad den 31 januari 2023, anges i punkt 4.20, 4.25 och 4.26 att beslut om att ta emot elev är delegerat till enhetschef på Antagning och test, en enhet inom Vuxenutbildningscentrum, såvitt avser grundläggande utbildning, gymnasial utbildning och sfi.

Ärendet

Regeringen har beslutat om en ny lydelse av 7 kap. 8 a § förordningen (2011:1108) vuxenutbildning (SFS 2023:518) som innebär att en kommun kan erbjuda en person som ansökt om eller

fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd att delta i svenska och svenska som andraspråk i kommunal vuxenutbildning under förutsättning att han eller hon uppfyller villkoren för att delta i utbildningen. Villkoren som gäller för deltagande i kommunal vuxenutbildning regleras i 20 kap. skollagen och förordningen om vuxenutbildning.

Till skillnad från sfi så har regeringen inte beslutat avsätta medel för statsbidrag för kommuner som väljer att erbjuda svenska och svenska som andraspråk till den ukrainska målgruppen, utan dessa kommuner bekostar utbildningsinsatsen utifrån egen budget.

Precis som den tidigare lydelsen av 7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning som enbart gällde sfi anger den nya lydelsen att kommunen *får* låta den aktuella målgruppen delta i de aktuella utbildningarna. Med anledning av uttrycket *får* behöver varje kommun själv bestämma om kommunen ska erbjuda ukrainska flyktingar svenska och svenska som andraspråk enligt paragrafen eller inte. Det är således ingen obligatorisk skyldighet för kommuner att erbjuda flyktingar med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet svenska och svenska som andraspråk.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom ekonomistaben i samråd med Vuxenutbildning Stockholm vid arbetsmarknadsförvaltningen samt juridiska avdelningen och KF/KS-kansli vid stadsledningskontoret.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att arbetsmarknadsnämnden beslutar att ukrainska medborgare som omfattas av massflyktsdirektivet ska utgöra en del av den målgrupp som har rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i enlighet med gällande lydelse i 7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning.

Ukrainska medborgares rätt att läsa utbildning inom komvux är begränsad enligt lag. Sedan den 1 juni 2023 kan kommunerna i enlighet med den nya paragrafen 7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning erbjuda personer som flytt från Ukraina kommunal vuxenutbildning i sfi. Stockholms stad har valt att erbjuda ukrainska medborgare i Sverige denna möjlighet att läsa sfi på komvux.

Sfi är första steget i språkutbildning för vuxna med ett annat modersmål än svenska. Nästa steg är normalt att studera svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom komvux för att sedan fortsätta på gymnasial nivå. Eftersom kriget har blivit långvarigt behöver personer som har flytt från Ukraina kunna komma in på den svenska arbetsmarknaden. Inom många yrken, särskilt inom

vård och omsorg samt skola, krävs goda kunskaper i svenska språket för att man ska kunna få ett jobb.

Mot denna bakgrund ser arbetsmarknadsförvaltningen positivt på att Stockholms stad ges möjlighet att nu kunna erbjuda de ukrainska flyktingarna möjlighet att fortsätta studera svenska efter genomgången sfi och föreslår att staden utnyttjar möjligheten att erbjuda svenska och svenska som andraspråk till denna målgrupp.

Beslut och beslutsgång såvitt avseende ansökan och antagning för målgruppen kan med stöd av befintligt reglemente och delegationsordning hanteras inom ramen för förvaltningens ordinarie process och strukturer där Vuxenutbildningscentrum handlägger ansökan och hanterar antagningsprocessen.

Verksamheten har de resurser som krävs och god beredskap att ta emot ansökningar omgående efter beslut enligt förvaltningens förslag. Förvaltningen föreslår att antagningsprocessens startdatum är den 23 oktober 2023 som är första ordinarie ansökningsdag förutsatt att kommunfullmäktige fattar beslut i oktober 2023.

Kursstart för den nya målgruppen sker därefter löpande för de som enligt skollagen uppfyller villkoren. Förvaltningen föreslår att urval i enlighet med vad som anges i förordningen om vuxenutbildning ska inkludera den nya målgruppen under samma förutsättningar som andra behöriga sökanden till svenska och svenska som andraspråk. Söktrycket till svenska och svenska som andraspråk bedöms initialt vara liten baserat på hur söktrycket till sfi har sett ut så här långt. Förvaltningen kan ta emot och erbjuda studieplats inom ordinarie verksamhet.

Den nya förordningsbestämmelsen kan i framtiden upphävas, eller ändras, med anledning av förändringar i situationen i Ukraina och eventuella framtida beslut av EU såvitt avser massflyktsdirektivet. Därför föreslår förvaltningen att nämnden delegerar till förvaltningschefen att fatta beslut om erbjudande om komvux till målgruppen i enlighet med gällande lydelse i förordningen, samt till rådande förhållanden och utifrån att kostnadstäckning finns.

Jämställdhetsanalys

Då erbjudande om komvux, i detta ärende i svenska och svenska som andraspråk, utgår från rådande lagstiftning där möjlighet till utbildning är densamma oavsett om individen är kvinna eller man, görs bedömningen att det inte är applicerbart med en jämställdhetsanalys av ärendet.

Karina Uddén
Arbetsmarknadsdirektör
Arbetsmarknadsförvaltningen

Anna Saldeen Jonsson
Avdelningschef
Arbetsmarknadsförvaltningen

Bilaga

1. Förordningen om ändring i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karina Uddén, Arbetsmarknadsdirektör	2023-09-20
Anna Saldeen Jonsson, Avdelningschef	2023-09-20